

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Mýtus – kosmogonické mýty

(soubor textů k literární interpretaci)

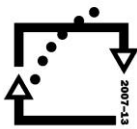
(příloha)

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Littera

<http://littera.uhk.cz>

KČJL PdF UHK

O stvoření světa a člověka

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země však byla pustá a prázdná a tma ležela nad propastí. Řekl Bůh: „Budiž světlo!“ A bylo světlo. Oddělil světlo ode tmy a nazval světlo dnem, tmou nocí. Tak sestoupila na zemi první noc a vzešlo první jitro, a Bůh viděl, že je to tak dobré.

Druhého dne rozkázal Bůh: „Buď obloha uprostřed vod!“ A učinil oblohu, aby rozdělovala vody, které jsou nad ní, a ty, které jsou na zemi. A nazval Bůh oblohu nebem.

Třetího dne pravil Bůh: „Shromážděte se vody, které jsou pod nebem, v jedno místo a ukaž se místo suché!“ Tak se stalo. Nazval Bůh místo suché zemí a shromáždění vod mořem. A přikázal, aby země zplodila trávu a všelike byliny se semeny a aby vydala stromy s jádrem v ovoci, aby se mohly rozmnožovati.

Čtvrtého dne řekl Bůh: „Buďte světla na obloze nebeské, aby osvětlovala zemi, aby rozdělovala den od noci a byla znamením na rozměrování času, dnů a let.“ Tak učinil Bůh na nebi dvě velká světla, jedno větší, které nazval sluncem, aby panovalo nade dnem, druhé menší, aby drželo správu nad nocí, a nazval je měsícem. Stvořil také hvězdy.

Pátého dne pravil Bůh: „Vydejte vody hojnost živoucích bytostí, budiž také ptactvo, které by létalo nad zemí pod nebeskou oblohou!“ A stvořil ryby a množství vodních tvorů i všelike ptactvo, mající křídla. Požehnal jim, aby se rozmnožovali a naplnili vodstva i povětří.

Šestáho dne rozkázal Bůh: „Vydej země živé tvorstvo rozličného druhu, dobytčata, havěť po zemi se plazící i zvěř divokou!“ A stalo se tak.

Pak stvořil Bůh člověka, muže a ženu. Učinil je podle obrazu svého a podoby své. Požehnal jim a řekl: „Rozmnožujte se, naplňte zemi, podmaňte ji a panujte nad rybami mořskými, nad ptactvem nebeským i nad všemi živočichy, hýbajícími se na zemi.“

Sedmého dne dokonal Bůh své dílo. Viděl, že vše, co učinil, je velmi dobré. Proto požehnal dni sedmému a posvětil jej. A od práce si odpočinul.

Adam a Eva

Bůh Hospodin udělal člověka z hlíny a vdechl do jeho chřípí život. Dal mu jméno Adam, tj.: muž ze země. Stvořil pro něho ráj Eden, překrásnou zahradu plnou rozkošného stromoví s ovocem chutným, svlažovanou řekou, která jedním ze čtyř ramen obtékala zemi zlata a drahého kamení. Vzal Hospodin člověka, postavil ho do ráje, dal mu jej k obývání a přivedl mu všechna zvířata i ptactvo nebeské, aby na ně pohleděl a určil, jak by se mělo každé z nich jmenovati. Adam dal jména všemu dobytku, ptactvu a vší divoké zvěři.

Uprostřed ráje stály dva stromy. Strom života a strom vědění dobrého i zlého. Když Bůh odevzdával Adamovi ráj k vzdělávání, rozkázal mu: „Ze všech rajských stromů jísti smíš, ale ze stromu vědění dobrého a zlého nejez, neboť v kterýkoli den bys z něho jedl, zemřeš smrtí!“

Adam byl v Edenu sám a Hospodinu se ho zželelo. „Není dobré, aby byl člověk samotný, stvořím mu pomocníci,“ pravil. Seslal na Adama tvrdý sen, ve spánku mu vyňal žebro a to místo vyplnil tělem. Z žebra pak učinil ženu, a když se Adam probudil, přivedl ji k němu.

Od té chvíle pobývali Adam a jeho žena pospolu, těšíce se z krásy ráje a požívající jeho plodů. Byli pak oba dva nazí, ale nestyděli se.

* * *

Mezi živočichy, které Bůh stvořil, byl však tvor chytrý a lstivý: had. Ten se skryl u stromů stojících uprostřed Edenu, a když sem přišla žena, ptal se jí: „Je to pravda, že vám Bůh nedovoluje jísti ze všech stromů, které zde jsou?“

Odpověděla mu: „Ovoce rajských stromů požíváme, jen ovoce stromu, který stojí uprostřed ráje, nám Bůh zakázal jísti, a dotkneme-li se ho, zemřeme.“

Ale had řekl: „Nikoli, nezemřeli byste, ale Bůh vám to proto nedovoluje, že ví, kdybyste toho ovoce okusili, že by se otevřely vaše oči a že byste byli jako bohové, kteří vědí dobré i zlé.“

Tak had oklamal ženu. A protože toužila po ovoci na pohled tak krásném, po němž nabývá člověk rozumu, utrhla a jedla. A když přišel Adam, dala i jemu a on jedl také.

Tehdy byly otevřeny oči jich obou a poznali, že jsou nazí. Neboť do té chvíle neznali studu, a že nemají oděvu, nepozorovali. Navázali si tedy fíkového listí a zakryli se jím.

Vtom zaslechli Hospodina, jak chodí ve větru po ráji. A skryli se mezi stromoví.

Zavolal Bůh: „Kde jsi, Adame?“

Ten v strachu odpověděl: „Slyšel jsem tě, ale bál jsem se, že jsem nahý. Proto jsem se schoval.“

Řekl Hospodin: „Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Nejedl jsi ze stromu zakázaného?“ Pravil Adam: „Žena, kterou jsi mi stvořil, mi dala z toho stromu a jedl jsem.“ Obrátil se Hospodin Bůh k ženě: „Co jsi to učinila?“ Ta odpověděla: „Had mě svedl a jedla jsem.“

Tehdy se Bůh velmi rozhněval a řekl hadovi: „Že jsi to učinil, zlořečený budeš mezi zvířaty země, po břicho se budeš plaziti a žráti prach po všechny dny svého života. Položím nepřátelství mezi tebou a ženou a mezi potomky tvými a jejími. Na hlavu ti šlápne a ty pokoušet se budeš uštknout patu její.“

Ženě pak řekl: „Velice rozmnožím bolesti tvé a práci tvou, budeš pod mocí mužovou a on bude panovati nad tebou.“

Adamovi pravil: „Že jsi uposlechl hlasu ženy a vzal jsi ze stromu, který jsem zapověděl, budiž ti země zlořečená. Trní a bodláčí ti ploditi bude a v potu tváře budeš jísti, dokud se nevrátíš do země, z které jsi vzat. Neboť prach jsi a v prach se navrátíš.“

Pak jim dal Bůh kožený oděv, aby se jím oděli, a vyhnal Adama s jeho ženou ze zahrady Edenu, aby obdělával zemi, ze které byl vzat. A nazval Adam ženu jménem Eva, protože se stane matkou všech lidí.

Po odchodu Adamově usídlil Bůh v ráji anděly cherubíny s meči plamennými a blýskajícími se, aby střežili cestu ke stromu života. Neboť člověk, když pojedl ze stromu zakázaného, ví nyní, co jest dobré a zlé, a tím byl učiněn podobným bohům. A Hospodin nechtěl, aby vztáhl ruku také na ovoce ze stromu života a aby tak byl živ navěky.

QUESNE, A. *Mýty a legendy*. Praha: Gemini, 1991.

Zrození světa

V Egyptě se říkávalo, že na počátku nebylo nic, jen Nun. Byl to bezbřehý oceán, jehož vlny se vzdouvaly v nekonečných tmách. Potom se postupně z vodních hlubin začala zdvíhat prahmota z písku a hlíny, až se vynořila nad vodu.

A právě na vrcholu toho ostrůvku se objevilo hladké a dokonalé vajíčko. To prasklo a z něho vítězně vyskočil bůh Re – slunce. Re, nazývaný také Amon, zaplavil vše okolo svým zářivým světlem. Ihned se pustil do práce, stvořil své děti, a také stvořil a uspořádal i celý svět. Nakonec stvořil boha země Geb a jeho sestru Nut, bohyni nebe. Ta udělala ze svého obrovského těla klenbu posetou hvězdami a rukama a nohama se opírala o zemi. Bůh vzduchu Šu, třetí syn Reův, uprostřed podepřel břicho Nut, vytvořil z ní nebeskou oblohu a oddělil ji od země. Nakonec se na obloze objevil bůh měsíce Chons, který se na ní ujímá vlády pokaždé, když Re opustí viditelný svět a odebírá se do Amanti, do podzemního světa.

Zeus zvítězil

Na počátku byl celý nekonečný vesmír prázdný a pustý. Vyplňovaly ho jen mlhy a temnoty. Snad už bylo i slunce, měsíc a hvězdy, ale husté mlhy a černá mračna je stále zakrývala. V té nekonečné, hluboké tmě neměly hvězdy ještě přesně určené dráhy, srážely se a divoké větry jimi smýkaly, kam se jim zachtělo. Potom vznikla země a vodstvo, ale i to byl živel nezkrotný, děsný. Vody se přelévaly z místa na místo a hrozily, že zatopí zemi, která plula jako obrovská kra v nedozírném moři. Všechny živly byly promíchány v neuspořádané směsici (*Chaos*) a vesmír neměl ještě pevný řád.

Nakonec nějaká mocná, blahodárná božská síla uspořádala tu hroznou změt' všech věcí a každé vymezila pevné místo. Nějaký bůh sbalil zemi do obrovské koule, vyvážil ji ve vesmíru a všemu určil neměnný řád. Oddělil vody od souše, určil tok řek, rozložil náležitě jezera i moře a ohraničil je pevnými břehy. Potom vytvořil půvabná údolí, roviny, lesnaté stráně, hluboké hvozdy a vysoké hory. Spoutal větry, aby nemohly rozmetat celou tu vesmírnou stavbu, a přikázal jim za obydlí nejzazší sever, východ, jih a západ. Od té chvíle se ve vodách proháněly ryby, ve vzduchu se vznášeli ptáci, povstaly květiny, keře a stromy a v lesích žila nesčetná zvěř. *Gáia* (Země), plná života, dávala život všem tvorům. Mezi nimi se objevili i první lidé.

Otázky a úkoly:

1. Vyprávěj mýtus, který znáš.
2. Uveď název knihy o mýtech, kterou jsi četl.
3. Srovnej, jak si vypravěči různých kultur představovali vznik světa.
4. Najdi další kosmogonické mýty, např. čínské, indiánské apod.

